

Qafqaz tetrasını qoruyaq!

Qafqaz tetrası

Foto: Yonatan Etzold

Vətənimizin zəngin heyvanat aləminin ən nadir və özünəməxsus nümayəndələrindən biri Qafqazın endemiki, yəni ancaq burada rast gəlinən, Dünyanın və Azərbaycanın Qırmızı Kitabına salınmış (*Dünya Üzrə Təhlükədə olan və qorunan*) **Qafqaz tetrasıdır**. El içində bu quşa meşə xoruzu, ağac xoruzu da deyirlər. Bu quş Böyük və Kiçik Qafqazın yüksək dağlarında yaşayır. Onun həyatı ən yuxarı dağ-meşə zolağı ilə sıx bağlıdır. Belə ki, Qafqaz tetrasının yaşayışı qış və yaz vaxtı tozağacı (beryoza) və ardıc kolluqları ilə sıx bağlıdır, çünki Qafqaz tetrası onların meyvələri, cavan budaqların qabığı, ucları və təzə çıxan yarpaqları ilə qidalanır.

QT-nın yaşı erkəyi. Yonatan Etzold

QT-nın cavan erkəyi. Ziafrid Klus

QT-nın yaşayış yeri (biotopu) Elcin Sultanov

QT-nın dişisi. Ziafrid Klaus

Qar yağanda bu quş yerdə qarın içində gecələyir, günün işıqlı vaxtını isə ağacların və kolların budaqlarında keçirir.

Çoxalma dövründə (aprel-iyun) Qafqaz tetrasının çox maraqlı mərasimləri olur. Belə ki, xoruzlar açıq, çox vaxt hələ qar olan çəmənliklərə yığışır, arabir qanadlarını çalıb göyə qalxaraq özünü nümayiş etdirir. Dişilər nümayiş yerinin ətrafına yığılaraq tamaşa edirlər və ən görkəmli erkəkləri seçirlər. Dişi yerdə, hündür və sıx otluqda, bəzi hallarda kolluqda, lakin həmişə yerdə yerləşən yuvaya 5-7 yumurta qoyur və balalarını təklikdə böyüdür, çünki erkəyin parlaq qara geyimi yırtıcıları yuvaya və balalara cəlb edə bilər. Artıq sentyabr ayı üçün balalar sərbəst olur və analarından ayrılır.

QT-nin nümayiş meydançası. Elçin Sultanov

QT-nin qışda gecələdiyi yerdə qalan ekskrementi. Elçin Sultanov

OT-nin vash erkəvi. Ziafrid Klaus

QT-nin cavan erkəyi. Ziafrid Klaus

Yay-payız dövründə Qafqaz tetrasının yemi bol olur, o həşərat, cavan budaq və yarpaq, meyvələr ilə qidalanır və qış üçün piy qatı yığır. Xoruzların nümayiş yerləri adətən 2000-2500 metr dəniz səviyyəsindən yuxarıda yerləşir, lakin qış vaxtı quşlar 1200-1500 metrə qədər enə bilirlər, yay vaxtı isə 3000 m qədər qalxırlar.

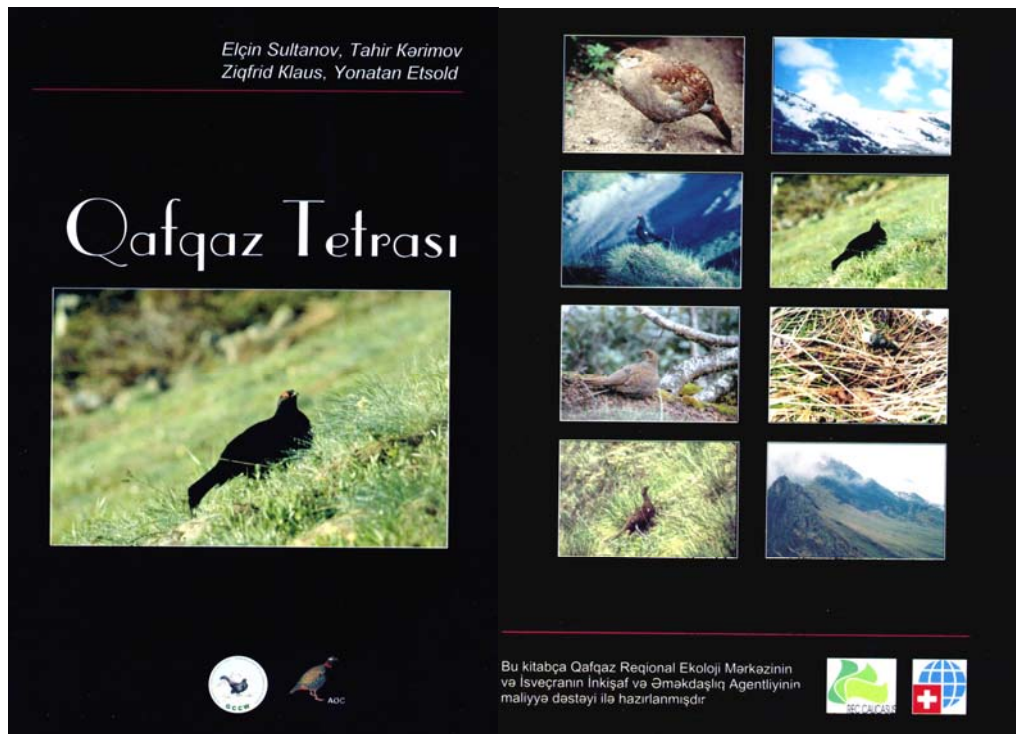
Qafqaz tetrası dağ şəraitinə çox gözəl uyğunlaşıb və onun təbii düşmənləri – tülkü, bərqud, tetraçalan qırğı, canavar əsasən xəstə və zəifləmiş fərdləri tuta bilirlər, lakin insan fəaliyyətini bu quşun sayına təsiri daha güclüdür. Bir tərəfdən meşələri və kolluqları qıraraq insan bu quşun qış sığınacaqlarını məhv edir, yaylaqlarda, yəni dağ alp və subalp çəmənlərində çoxlu miqdarda qoyun və mal-qara otlayaraq Qafqaz tetrasının çoxalma yerlərini dağıdır, quşları hürküdür; çoban itləri fürsət düşəndə onları ovlayırlar.

Digər tərəfdən, bu növün Qırmızı Kitaba alınması və ov edilməsinə baxmayaraq, Qafqaz tetrasını ovlayırlar. Çoxalma dövründə 1-2-dən 10-15 qədər erkək quş bir nümayiş yerində yığıla bilər və belə ovçu bir günə bütün bu quşları məhv edir. Beləliklə bütöv bir populyasiya (məüyyən ərazidə yaşayan quşların qrupu) yer üzündən silinə bilər. Onu nəzərə almaq lazımdır, ki Dünya üzrə bu quşun sayı təqribən 70 000, Azərbaycanda isə cəmi 1500 -3000 fərd qiymətləndirilir. Qafqazın başqa nadir dağda rast gəlinən quşları Qara kerkəs (Dünya Qırmızı Kitabı), Qafqaz uları, Xəzər uları, Saqqallı qartal, Bərqud qartalı, Kiçik xallı qartal (Kiçik qartalça), Tetraçalan qırğı, Şahin ilə (Azərbaycan Qırmızı Kitabı) yanaşı Qafqaz tetrası bizim təbiətimizin ən qədim, səciyyəvi və nadir quşlarındanıdır. Onu qorumaq hamımızın borcudur. Bunun üçün birinci növbədə dağ meşələrinin, xüsusən toz ağacı meşələrinin, və kolluqların qırılmasına yol verilməməlidir, bu quşun qeyri-qanuni ovun qarşısı alınmalıdır. Qoyun və mal-qara otlayan yerlərdə Qafqaz tetrasının yuvalarına və balalarına ziyan vurmamaq məqsədi ilə həmin əraziyə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Bu növ üzrə əldə etdiyiniz hər hansı bir məlumatı aşağıdakı ünvana çatdırsanız sizə minnətdar olarıq:

Bakı, keçid 1128, məhəllə 504, Zoologiya İnstitutu, ornitologiya laboratoriyası, Azərbaycan Ornitoloji Cəmiyyəti.

Qafqaz tetrasının mühafizəsi proqramına uyğun olaraq biz, (AOC) bu nadir quşdan bəhs edən plakat və broşuralar hazırlanaraq Azərbaycanın bir çox bölgələrində nümayiş etdirilmişdir.

Broşuranın üz qabığı

BU QUS ÜZRƏ ƏLDƏ ETDİYİNİZ HƏR HANSI BİR MƏLUMATI AŞAĞIDAKI ÜNVANA CƏTİRSANIZ. SİZƏ MİNNƏTDAR OLARIQ:
BAKİ, KEÇİD 1128, MƏNZİL 504, ZOOLOGİYA İNSTITUTU, ORNİTOLOGİYA LABORATORİYASI

QAFQAZ TETRASINI ORUYUB SAXLAYAQ !

Yayınma və bəyət ucu

Yayınma və bəyət ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir.

Cinslənən və qışlatılma

Cinslənən və qışlatılma Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir.

Təhlükə

Təhlükə Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir.

Qafqaz tetrasının erkəsi

Qafqaz tetrasının dişi

Qafqaz tetrasının cavan erkəsi

Qafqaz NADIR QUŞLARI

NABU

BirdLife

Qafqaz Regional Ekoloji Markazı

İşvərcəm İnkişaf və Əməkdaşlıq Agentliyi

Qafqaz tetrasına aid olan plakatlar

BU QUS ÜZRƏ ƏLDƏ ETDİYİNİZ HƏR HANSI BİR MƏLUMATI AŞAĞIDAKI ÜNVANA CƏTİRSANIZ. SİZƏ MİNNƏTDAR OLARIQ:
BAKİ, KEÇİD 1128, MƏNZİL 504, ZOOLOGİYA İNSTITUTU, ORNİTOLOGİYA LABORATORİYASI

QAFQAZ TETRASI TƏHLÜKƏDƏDİR!

Yayınma və bəyət ucu

Yayınma və bəyət ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir.

Cinslənən və qışlatılma

Cinslənən və qışlatılma Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir.

Təhlükə

Təhlükə Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir. Bu ucu Qafqaz tetrasının ən əhəmiyyətli xüsusiyyəti və onun üçün ən böyük təhlükədir.

Qafqaz tetrasının erkəsi

Qafqaz tetrasının dişi

Qafqaz tetrasının cavan erkəsi

Qafqaz Regional Ekoloji Markazı

İşvərcəm İnkişaf və Əməkdaşlıq Agentliyi

Azərbaycanın Zaqatala rayonunda plakatların təqdimat mərasimi

Foto: Şahlar Talibov

Foto: Şahlar Talibov

Foto: Rafiq Hüseynov